

le SS. Indulgenze. — Roma, tipografia Poliglotta della S. C. di Propaganda Fide 1886.

Quod vero pertinet ad auctoritatem ¹⁾ horum fontium, ea maxima est: non enim desumitur tantum ex genuinitate documentorum, sed potissimum ex approbatione data ab ipso Legislatore universae Collectioni.

¹⁾ Ad clarum conceptum exhibendum de authentia seu auctoritate operum, opportunum duximus hic referre ea quae de hac habet Card. Franzelin in *Tract. de divina Traditione et Scriptura*, Romae MDCCCLXX pag. 454 et sqq.

"Nomen ἀὐθεντῆς significat apud grecos scriptores eum qui potestatem seu auctoritatem habet. In iure autem nomen transfertur ad scripta et instrumenta praesertim publica, quorum *authentia* idem est ac auctoritas ad faciendam fidem non unius semper modi, sed eam ad quam faciendam proferuntur. Potest 1º quaeri de auctoritate instrumenti in ipsa sua origine atque adeo in ipso ἀντογράφῳ, quam possumus dicere *authentiam originalem*. Haec revocatur ad auctoritatem eius, qui est ipse auctor princeps instrumenti. Unde si constet de auctoritate eius, cui scriptum tribuitur, quaestio de authentia originali instrumenti coincidit cum quaestione de eiusdem genuinitate. Hinc factum est, ut authentia et genuinitas documentorum saepe confundantur, licet notio utriusque non sit omnino eadem. Potest 2º supposita authentia originali, quam diximus, quaeri de authentia exemplariorum, quae sunt sive ἀπογράφα sive versiones. Si scriptum originale habet auctoritatem, ut supponitur, sane exemplaria descripta et versiones, saltem intrinsecus et in se, eamdem habent quatenus conformia sunt ipsi originali. Unde possumus hanc dicere *authentiam conformitatis*. Haec

Quare: a) etiamsi dubium forte aliquod suboriri contingeret de genuinitate unius vel alterius documenti seorsim inspecti, tamen eo ipso quod ei in authentica Collectione locus est datus, tamquam authenticum retinendum est ex vi ipsa, quam mutuatur ex approbatione Collectionis, ad quam pertinet;

ergo, originali authentia supposita, coincidit cum integritate (exclusione interpolationis et corruptionis) in exemplaribus, et cum fidelitate in versionibus. Sed si originale ipsum auctoritatem non habet, integritas exemplariorum et fidelitas versionum nonnisi improprie dici potest authentia.... Praeter hanc distinctionem, alia in usum venit inter *authentiam* intrinsecam et extrinsecam. Authentia intrinseca est ipsa auctoritas quae inest scripto vel instrumento ex sua origine et ex conformitate cum originali authentico; authentia extrinseca, omnino generice sumpta potest dici authentia intrinseca quatenus manifestata est.... Haec manifestatio potest et ipsa esse duplex, *privata* et *publica*... Si instrumenta sunt publica, quibus societas ipsa utitur, regitur, in suis legibus constituitur, potest quidem etiam historice et critice manifestari intrinseca authentia eorum. At talis manifestatio nondum constituit authentiam extrinsecam huiusmodi instrumentis convenientem... Eorum enim auctoritas debet esse publica pro tota societate; sed talis eius manifestatio est solum privata pertinens ad paucos, quatenus singuli ipsi eam intelligunt. Societas tota non regitur nisi auctoritate; unde *authentia extrinseca* proprie dicta publicorum instrumentorum constituitur tantum per declaracionem vel expressam vel aequivalentem, quae fiat ab ipsa publica auctoritate societatis. ,

b) Si plures harum Collectionum editiones, ipsius Legislatoris iussu et auctoritate prodant, ut v. gr. accidit pro *Raccolta* etc., tunc, siquid inter ipsas discriminis esset, ultimae editioni tamquam recentiori legi standum esset. Quae varietas, si adesset, nullam parere deberet admirationem, cum in re disciplinari aliquid immutare opportune aliquando expediat;

c) Tandem animadvertisendum est quod si aliquod Decretum forte non inveniatur comprehensum in his collectionibus, non eo ipso retinendum est uti apocryphum. Quin imo, si eiusdem genuinitas probetur, nec Decretis quae in collectione continentur contrarium reperiatur, ut omnino authenticum habendum est.

Nunc vero ad fontes *privatos* devenientes, eos dicimus, in genere, omnes libros, qui a privatis auctoribus exarati, de indulgentiis pertractant. Fontes autem eiusmodi non solum inservire possunt ad legum cognitionem, sed potissimum ad earumdem interpretationem. Notum enim est interpretationem triplicis esse generis, *authenticam*, *usualem*,

doctrinalem. Atqui ex huiusmodi libris desumitur *doctrinalis* interpretatio. Cum vero quidam ex eiusmodi libris a Sacra Indulgentiarum Congregatione *approbati* fuerint, aliquod dicendum superest de vi huius probationis.

Itaque, huiusmodi approbatio duo iudicia comprehendit, *positivum* unum, *negativum* alterum. Iudicium *positivum* respicit decreta quae in his libris continentur, de quibus affirmatur conformia esse originalibus; quare huiusmodi libri et ipsi aliquo sensu authentici vocari possunt: iudicium vero *negativum* respicit doctrinam Auctoris, sc. declaratur in libro nihil contineri, quod *evidenter* contrarium sit legibus indulgentias respicientibus.

In commodum studiosorum hic subiimus elenchem Auctorum, qui speciales Tractatus de indulgentiis ediderunt, et quos in hoc nostro opere concinnando p[re]ma[n]ibus habuimus, asterisco notantes qui a S. Indulgentiarum Congregatione approbati sunt. Hoc tamen nostro elencho, ut patet, non omnes includuntur auctores qui de Indulgentiis peculiariter pertractarunt.

Addimus postremo de hac materia suis locis disseruisse omnes veteres Scholasticos et recentiores Theologos, sive Dogmaticos sive Morales; quos inter de veteribus nominamus, praeter S. Thomam, Lugonem, Suaresium, Billuart, et Theodorum a Spiritu Sancto, et de recentioribus Palmieri, quorum vestigiis pressius adhaesimus.

Romae, anno L a consecratione episcopali SS. D. N. Leonis PP. XIII:

Quem Dominus conservet et vivificet et beatum faciat in terra, et non tradat in animam inimicorum Eius.

ELENCHUS AUCTORUM

Acta Sanctae Sedis, necnon Magistrorum et Capitulorum Generalium Sacri Ordinis Praedicatorum, pro Societate Sanctissimi Rosarii, Confraternitatibus sodalitiisque Rosarii viventis et Rosarii perpetui, Reverendissimi Patris Fr. Iosephi Mariae Larroca eiusdem Ordinis Magistri Generalis iussu edita. Lugduni, typis Xaverii Ievain anno MDCCCLXXX¹⁾.

Amort † 1775²⁾. De origine, progressu, valore ac fructu indulgentiarum, necnon de dispositioni-

¹⁾ Opus hoc ad manus nostras pervenit tunc cum iam impressum erat quod de Rosario dicimus (v. pag. 145). Pergratum est nunc addere, ex hoc Operे desumptum, quod non omnes indulgentiae Rosarii sunt reales; quare, etiamsi absque corona benedicta rosarium dicatur, plures indulgentiae acquiri possunt ex recitatione eiusdem. — Cum initium tituli huius libri idem sit ac notarum romanarum ephemeridum, monemus lectores quod quando citamus *Acta Sedis* sine addito intendimus citare ephemerides romanas, cuius fundator fuit Petrus Avanzini, presbyter romanus, vir scientia atque pietate praeclarus, qui omnia sua impedit in foundatione Pont. Seminarii Ss. Apostolorum Petri et Pauli de Urbe, pro Missionibus ad exterios, atque adhuc aetate florens, laboribus fractus, in osculo Domini quievit anno 1874.

²⁾ Notitiam de tempore quo auctores mortui sunt vel flouerunt desumpsimus, in parte, ex opere cui titulus: *Nomenclator Literarius recentioris Theologiae catholicae, Theologos*

bus ad eas lucrandas requisitis, accurata notitia historica, polemica, critica; auctore D. Eusebio Amort, Canonico Regulari Lateranensi. Venetiis 1738, apud Ioannem Baptistam Recurti.

* **Beringer.** Les indulgences, leur nature et leur usage... par le R. P. J. Beringer S. I. Consulteur de la même Congrégation. Traduction par les PP. E. Abt et A. Feyerstein S. I.; cette édition française, aussi bien que l'original, a été approuvée et déclaré authentique par la S. Cong. des Indulgences. Paris, P. Lethielleux libraire éditeur, 10, Rue Cassette, 1890.

Bossius † 1665. Tractatus de triplici Iubilaei Privilegio et operum ad Iubilaeum consequendum implendorum executione.... Auctore R. P. D. Io. Angelo Bossio, Sacerdote Theologo ex Cler. Reg. Barnab. Cong. S. Pauli. Pisis, ex Typ. Tanganiana. MDCXXXV.

Decreta authentica Sacrae Congregationis Indulgentiis sacrisque Reliquiis praepositae ab anno 1862 edita. Romae ex Typographia Termarum Diocletianarum 1876.

De Lugo S. I. Cardinalis † 1660. R. P. Ioannis De Lugo Hispalensis e S. I..... S. R. E. Cardinalis.

exhibens qui inde a Concilio Tridentino floruerunt aetate, natione, disciplinis distinctos. Edidit et commentariis auxit H. Hurter S. I. Sac. Theologiae et Philos. Doctor, eiusdemque S. Theol. in C. R. Univ. Oenipont. Professor P. O., Oeniponti, Libraria Academica Wagneriana 1871.

Disputationes scholasticae et morales de Virtute et Sacramento Poenitentiae; item de Suffragiis, et Indulgentiis: opus omnibus maxime utile Confessariis perquam necessarium..... Lugduni, sumptibus Philippi Borde, Laur. Arnaud, Petri Borde et Guill. Barbier, MDCLXVI.

Gobat f. 1660. Quinarius tractatum theologo-iuridicum, quo continentur et ex principiis Theologiae Iurisque prudentiae disseruntur tractatus quinque..... III. Quadruplex Iubilaeum. IV. Thesaurus Ecclesiasticus Indulgentiarum. Auctore Georgio Gobat S. I. Teologo. Operum tomus secundus.... Constantiae, typ. Io. Iac. Straub, anno 1670.

* **Guerra.** Il Tesoro delle Sante Indulgenze esposto alle anime pie, pel Canonico Almerico Guerra. Roma, Tipografia Poliglotta della S. C. di Propaganda, 1883.

* **Instructio** de Stationibus S. Viae Crucis erigendis visitandisque, cui accedit appendix de Crucifixis Viae Crucis vulgo nuncupatis, in lucem edita auctoritate R̄mi P. Bernardini a Portu Romantino, totius Ordinis Fratrum Minorum Ministri Generalis. Editio altera. Ad Claras Aquas (Quaracchi) prope Florentiam. Ex Typographia Collegii S. Bonaventurae MDCCCLXXXVIII.

Lainez Iacobi † 1565. Secundi Praepositi Generalis Soc. Iesu. Disputationes Tridentinae: ad Manuscriptorum fidem edidit et commentariis histo-

ricis auxit Hartmannus Grisar S. I. Hist. Eccl. in Universitate Oenipontana Prof. P. O. Disputationes variae ad Concilium Tridentinum spectantes, Commentarii morales et instructio-nes. Oeniponte, typis et sumptibus Feliciani Rauch, MDCCCLXXXVI (tom. secundus, de Indulgentiis quaestiones quinque.

Lavorius + 1630. De Indulgentiis Tractatus in duas partes divisus, in quo omnes quaestiones et difficultates huius materiae pertractantur et dilucide resolvuntur; Theologis universis et Confessoribus perutilis ac necessarius, cui adiunctus est Tractatus de Iubilaeo et Anno sancto; auctore Iulio Lavorio De Lavorino, Caputaquen. Dioec. Protonotario Apost... Romae, typis Francisci Corbelletti, MDCXXVII.

* **Maurel.** Le Chretien éclairé sur la nature et l'usage des Indulgences, par le P. A. Maurel de la Compagnie de Jésus. Dixième édition. J. B. Pela-gaud imprimeur, libraire, 1863.

Medina f. 1570. Disputationum adversus nostrae tempestatis Haereticos ad Patres. S. Concilii Tridentini. Liber unus... P. Michael Medina, Hispano, sacrae Theologiae Magistro, Ordinis Minorum Regularis Observantiae, Theologo Re-gio, auctore... Venetiis, ex Officina Stellae, Iordanii Ziletti, anno 1564.

Minderer + 1784. De Indulgentiis in genere et in specie, necnon de Iubilaeo; tractatus per modum

conferentiarum casibus practicis illustrati, au-tore A. R. P. F. Sebaldo Minderer, Ord. Fratr. Minorum S. P. Francisci strictioris observantiae Recollectorum. Venetiis, ex typographia Bal-leoniana, MDCCCLXIV.

Navarrus (Azpilcueta) + 1587. Commentarius de Iubile et Indulgentiis omnibus... olim anno Iubile 1550 Conimbricae editus. Romae, apud Iosephum De Angelis, 1575.

Panici. Animadversiones in Constitutionem Quae-cumque Clem. VIII et, praesertim, super Dubio an quaelibet pia Unio sub hac Constitutione comprehendatur; digestae ab Agapito Panici, S. Cong. Indulgentiis sacrisque Reliquiis praepo-sitae Secretario. Romae, ex Typographia Poly-glotta S. C. de Propaganda Fide, an. MDCCCLXXIX.

Pasqualigus + 1664. Theoria et praxis Magni Iu-bilaei atque etiam extraordinarii. In qua omnia quae ad utrumque pertinent atque alia plura, quae ad Indulgentias, absolutionem a reser-vatis, commutationem votorum concernunt, ex theologicis principiis atque sacris et civilibus legibus breviter et dilucide explicantur a Zacharia Pasqualigo, Veronensi Cler. Reg. S. Theol. Profess. cum suis indicibus. Romae, anno Iubi-laei 1650. Ex Typographia Corbelletti.

Passerini + 1677. Fr. Petri Mariae Passerini de Sextula, Magistri ac Procuratoris Generalis Or-dinis Praedicatorum et in Romana Sapientia

S. Theologiae Professoris Matutini, Tractatus de Indulgentiis: editio tertia, Venetiis MDCCXCV, ex Typographia Hieronymi Albritii.

Prinzivalli. Resolutiones seu decreta authentica sacrae Congregationis Indulgentiis sacrisque Reliquis praepositae, ab anno 1668 ad annum 1861, accurate collecta ab Aloysio Prinzivalli... Romae, ex officina Societatis Aurelianae, anno MDCCCLXII.

— Appendix, seu altera collectio quam plurimorum summariorum indulgentiarum quae tam pro aliquibus Ordinibus Regularibus ac Sodalitatibus quam pro nonnullis Ecclesiis piisque locis a Sacra Congregatione Indulgentiis sacrisque Reliquis praeposta, authentica recognita sunt ac probata, ab anno 1668 ad annum 1861.

Sarra. Il Domma delle SS. Indulgenze dichiarato ai Fedeli dall'Ab. Domenico Sarra, Ch. Benef. Vaticano, Minutante della S. Congregazione delle Indulgenze e sacre Reliquie. Roma 1867, Tip. Perego Salvioni, Piazza di S. Ignazio n. 153.

* **Schneider.** Rescripta authentica Sacrae Congregationis Indulgentiis sacrisque Reliquis praeposita, nec non summaria Indulgientiarum, quae collegit et cum originalibus, in Archivio Sacrae Congregationis Indulgientiarum asservatis, consultit Iosephus Schneider Societatis Iesu sacerdos, Sacrae Congregationis Indulgientiarum et SS. Reliq. Consultor. Ratisbonnae, Neo Eboraci et Cincinnatii, sumptibus, chartis et typis Fri-

derici Pustet, S. Sedis Apost. et S. Congreg. Indulg. et Reliq. Typographi, MDCCCLXXXV.

Theodorus a Sp. S. † 1764. Tractatus historicо-theologicus de Iubilaeo praesertim Anni sancti, auctore Fr. Theodoro a Spiritu Sancto, Carmelita Excalceato, S. C. Rituum.... Indulgientiarum ac S. Reliq. Consultore. Romae anno iubilari MDCCCL, ex typographia Barnabò et Lazzarini.

— Tractatus Dogmatico-Moralis de Indulgentiis, in duas partes distributus... auctore Fr. Theodoro a Spiritu Sancto, Ord. Carmelitarum Excalceat. S. Congreg. Indulg... et sacrar. Reliq. Consultore, neconon sacrae Congreg. Visitat. Apostol. Theologo. Romae MDCCXLIII, ex typographia Palladis.

Tractatus de Indulgentiis, ad usum alumnorum Seminarii Archiepiscopalis Mechliniensis. Mechliniae, H. Dessain, MDCCCLXC.

Ulrich. Trésor Spirituel ou Indulgences attachées aux scapulaires et autres objets de piété, recueillies et mises en ordre d'après des documents authentiques par le P. M. Ulrich, de la Congregation du Très-Saint Redempteur. Paris, librairie P. Le-thielleux, rue Bonaparte 66, Casterman éditeur.

Viva f. 1710. De Iubilaeo praesertim anni sancti ac de indulgentiis universim Enchiridion. Auctore P. Dominico Viva S. I. Sacrae Theol. Profess. in Collegio Neapolitano eiusdem Societatis... Patavii, ex typographia Seminarii MDCCIX, apud Ioannem Manfrè.